

การสืบทอดวัฒนธรรมการฟ้อนสาวไหม และแนวทางการพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์บริการการตลาดเพื่อสังคม

Cultural Inheritance “Saomai” Dance and Guidelines for Development to be as a Social Marketing Product

สุธีรา อะทะวงษา¹

Sutheera Atawongsa

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อฟื้นฟูและหาแนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมการฟ้อนสาวไหมสู่กลุ่มคน 3 วัย และค้นหาแนวทางการพัฒนาการฟ้อนให้เป็นผลิตภัณฑ์บริการการตลาดเพื่อสังคมของชุมชนพื้นที่เทศบาลตำบลสิริเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้นำชุมชนและชาวบ้านในชุมชน กลุ่มคน 3 วัย ได้แก่ วัยเด็ก วัยเยาวชน และวัยผู้ใหญ่ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการฝึกอบรม จากนั้นทำการจำแนกประเภทของข้อมูล เรียบเรียงและสร้างข้อสรุปในรูปแบบเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนในพื้นที่ที่มีการแสดงออกถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่หลากหลาย ส่วนใหญ่ล้วนเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและกิจกรรมทางพุทธศาสนา สำหรับการฟื้นฟูและหาแนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมการฟ้อนสาวไหมสู่กลุ่มคน 3 วัย ของชุมชน พบว่า การพัฒนารูปแบบและทักษะการฟ้อน การสอนและการฝึกอบรมเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาความรู้ที่ส่งผลในเชิงประจักษ์ ส่วนแนวทางการพัฒนาการฟ้อนให้เป็นผลิตภัณฑ์บริการการตลาดเพื่อสังคมนั้นชุมชนควรมีการจัดตั้งกลุ่มช่างฟ้อนขึ้นและพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่มโดยมีการแสดงฟ้อนเป็นผลิตภัณฑ์บริการการตลาดเพื่อสังคมนในการเผยแพร่วัฒนธรรมการฟ้อนของท้องถิ่นให้ดำรงอยู่สืบไป

คำสำคัญ : การฟื้นฟูและสืบทอดวัฒนธรรม การฟ้อนสาวไหม การตลาดเพื่อสังคม

Abstract

The objectives of this study were to study the existence of the cultural community, to seek and restore the guidelines of cultural inheritance with regard to “Saomai” Dance for three generations and to find out the guidelines of “Saomai” Dance development, which is to be used as a social marketing product in Siriwiangchai Sub-district Municipality, Wiang Chai District Chiangrai Province. The study was a Participatory Action Research (PAR) focusing on two groups of people: community leaders and residents, including three generations of the above, children, youth and adults. Data collection was done by interview, focus group and training in “Saomai” Dance. Data analysis was done by classifying

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Assistance Professor, Faculty of Management Sciences, Chiangrai Rajabhat University.

information obtained and summarizing it into a descriptive essay. Results showed that the community of Siritwanchai Sub-district Municipality, Wiang Chai District Chiangrai Province still expresses a wide variety of local cultures and most activities were related both to traditions and Buddhist activities. As to the search for and restoration of guidelines of cultural inheritance of “Saomai” Dance for three generations, it appeared that the models and skills development as well as teaching and training were means to convey cultural wisdom into practical results. Regarding the development of “Saomai” Dance as a social marketing product, the community should be able establish a group of dancers, develop a group management system with dance performance as a social marketing product to express cultural dance in order to maintain its existence in the community.

Keywords: Restoration and Cultural Inheritance, “Saomai” Dance, Social Marketing

ความสำคัญของปัญหาของการวิจัย

วัฒนธรรมคือวิถีชีวิตของชุมชน และสังคมที่แสดงออกในรูปแบบต่างๆ เช่น การแสดงออกในรูปแบบของการดำรงชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อ ซึ่งถือว่าเป็นมรดกของชุมชน และสังคมที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน ซึ่งต้องมีการอนุรักษ์ และสืบทอดทางวัฒนธรรมให้ดำรงอยู่ต่อไป การสืบทอดทางวัฒนธรรม (Cultural Inheritance) เป็นกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาของมนุษย์เพื่อที่จะรักษาอัตลักษณ์ของแบบแผนของความคิด ความเชื่อ วิถีทาง และแนวปฏิบัติของตนเองไว้ โดยอาศัยกระบวนการในการ สืบทอดทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีลักษณะเป็นการไหลเวียนอย่างต่อเนื่องกันไปอย่างไม่รู้จบ การสืบทอดทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยแนวคิด (Concept) รูปแบบ (Form) เนื้อหา (Content) และวิธีการ (Method) ที่ใช้ในการสืบทอดวัฒนธรรม การสืบทอดทางวัฒนธรรมพิจารณาได้เป็น 3 มิติ คือ มิติบุคคล (Human) เป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมจากบุคคลกลุ่มหนึ่งไปยังบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง มิติพื้นที่ (Space) เป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่อื่น มิติเวลา (Time) เป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมจากช่วงเวลาหนึ่งไปยังอีกช่วงเวลาหนึ่ง (ณัฐรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2556) การสืบทอดวัฒนธรรมไทยจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการรักษาอัตลักษณ์ของความเป็นไทย ซึ่งจะแสดงออกถึงวิถีความเป็นไทยทั้งด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่

คนอีกรุ่นหนึ่ง เพื่อให้วัฒนธรรมได้ดำรงอยู่ในสังคมต่อไป อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมย่อมมีช่องว่างระหว่างวัยเกิดขึ้นระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ที่มีมุมมองแตกต่างกัน ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง (2558) กล่าวว่ามุมมองเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของคนต่างวัยยังมีช่องว่าง ดังนั้นจึงต้องคิดว่าจะมีวิธีใดที่จะสามารถลดช่องว่างในการมองวัฒนธรรมลงได้ โดยการหาวิธีการที่เหมาะสมกัน ทั้งบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่กับเด็กรุ่นใหม่ที่มีมุมมองว่าวัฒนธรรมมีคุณค่าแต่มีความล้าสมัยและไม่น่าสนใจ

พื้นที่อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นคนพื้นเมือง มีการแสดงออกด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านผ่านประเพณีทางพุทธศาสนาต่างๆ ซึ่งผู้แสดงส่วนใหญ่จำกัดในกลุ่มคนวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ จึงพบปัญหาด้านการสืบทอดวัฒนธรรมไปยังกลุ่มคนรุ่นหลังที่ไม่ค่อยให้ความสนใจในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น วัฒนธรรมการฟ้อนสาวไหมของชุมชนในอดีตโดยชาวบ้านจะนิยมแสดงฟ้อนสาวไหมในงานบุญประเพณีต่างๆ แต่ปัจจุบัน พบว่าการฟ้อนสาวไหมหายสาบสูญไปจากชุมชน เนื่องจากไม่มีผู้ใดได้รับการสืบทอด ประกอบกับการอพยพย้ายถิ่นฐานของคนพื้นที่ภาคอื่นที่มาจากวัยในพื้นที่ของชุมชนและได้นำวัฒนธรรมการฟ้อนพื้นบ้านของตนเองมาแสดงในชุมชน ทำให้วัฒนธรรมมีความหลากหลาย ปัจจุบันการแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมการฟ้อนของชุมชน ที่สะท้อนถึงความเป็นคนพื้นเมืองภาค

เหนือมีเพียงการแสดงฟ้อนเล็บและสร้อยแสงแดงเท่านั้น ทั้งๆ ที่การฟ้อนสาวไหมจัดเป็นหนึ่งในทำภูมิปัญญาที่สำคัญ ในด้านศิลปะการแสดงของจังหวัดเชียงราย (มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม, 2558) ซึ่งเป็นการแสดงพื้นเมืองที่มีความสวยงาม อ่อนช้อย งดงาม มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากการฟ้อนแบบอื่นๆ โดยเป็นการฟ้อนที่เลียนแบบมาจากการทำงานในชีวิตประจำวันของคนพื้นเมืองทั้งการปลูกฝ้าย การทอผ้า และการตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เป็นงานหัตถกรรมที่ผู้คนในท้องถิ่นกระทำโดยทั่วไปจึงสื่อถึงการแสดงออกทางวัฒนธรรมพื้นเมืองของภาคเหนือได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงจำเป็นต้องได้รับการศึกษาเพื่อให้วัฒนธรรมการฟ้อนสาวไหมได้รับการสืบทอดและมีแนวทางการพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์บริการการตลาดเพื่อสังคม ซึ่งจะเป็นการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของคนพื้นเมืองให้อยู่สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ทางวัฒนธรรมของชุมชนพื้นที่เทศบาลตำบลสิริเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อฟื้นฟูและหาแนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมการฟ้อนสาวไหมสู่กลุ่มคน 3 วัย ของชุมชนพื้นที่เทศบาลตำบลสิริเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาการฟ้อนสาวไหมให้เป็นผลิตภัณฑ์บริการการตลาดเพื่อสังคมของชุมชนพื้นที่เทศบาลตำบลสิริเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

กรอบทฤษฎีและแนวคิด

1. การสืบทอดวัฒนธรรม

วัฒนธรรม หมายถึง การดำเนินชีวิตของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่แสดงออกถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว ความก้าวหน้า และศีลธรรมของประชาชน (สมชัย ใจดี และยรรยง ศรีวิริยาภรณ์, 2545: 1) มนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อประโยชน์แห่งการดำรงชีวิตและการสืบทอดเผ่าพันธุ์ การดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นเรื่องที่กว้างใหญ่และมีแง่มุมต่างๆ ให้พิจารณา

อย่างซับซ้อน เรื่องของวัฒนธรรมจึงสามารถพิจารณาได้หลายมิติไปด้วย วัฒนธรรมมีความหมายดังนี้ 1) วัฒนธรรมคือ ผลรวมของทุกสิ่งซึ่งเป็นความเจริญงอกงามที่สังคมนั้นๆ ได้ทำไว้หรือได้สั่งสมมา 2) วัฒนธรรมคือ ผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะและพุทธิปัญญาทุกแขนง 3) วัฒนธรรมคือ สิ่งที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีตกทอดมาจากบรรพบุรุษ และ 4) วัฒนธรรมคือ สิ่งที่ตีค่าแสดงรสนิยมของผู้ดีหรือชนชั้นสูงที่มีการศึกษาและฐานะดี (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2551ก : 11)

สมชัย ใจดี และยรรยง ศรีวิริยาภรณ์ (2545: 34-35) ได้กล่าวถึงการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมว่าจะต้องมีการปฏิบัติอยู่ 3 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้ 1) การสะสม สามารถทำได้ทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นด้านประเพณี ศิลปะ วรรณกรรม เทคโนโลยี ศีลธรรม คุณธรรมต่างๆ เป็นการเลือกสะสมวัฒนธรรมที่ดีที่งามเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และมีการถ่ายทอดเพื่อจะได้เป็นมรดกให้กับคนรุ่นต่อไปได้ปฏิบัติ 2) การสืบทอดทางวัฒนธรรม เป็นเรื่องของ การเรียนรู้จากบุคคลอื่น เช่น เด็กเรียนรู้จากผู้ใหญ่ เรียนรู้จากบรรพบุรุษ เป็นการนำสิ่งที่บรรพบุรุษสะสมไว้มาปฏิบัติหากเห็นว่าดีงาม หรือนำปฏิบัติตามหรือทำแล้วมีประโยชน์ มีความหมายต่อชีวิตและประเทศชาติ 3) การปรับปรุงและเผยแพร่ วัฒนธรรมจะต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ถ้าของเก่าดีและไม่เสียหายก็ควรรักษาไว้ และสิ่งใดที่เห็นว่าไม่ดีก็ทิ้งไป เป็นการปรับปรุงวัฒนธรรมให้ก้าวหน้า ไม่ให้ตายหรือสูญหายไปเพื่อจะได้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น

อมรา พงศาพิชญ์ (2547 : 31-32) อธิบายเกี่ยวกับการสืบทอดวัฒนธรรม โดยกล่าวว่า เมื่อวัฒนธรรมคือระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นและมีใช้ระบบที่เกิดขึ้นโดยสัญชาตญาณ วัฒนธรรมจะต้องเรียนรู้ และต้องมีการถ่ายทอดวัฒนธรรม การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือการที่พ่อแม่สอนลูกว่าอะไรควรทำ และอะไรไม่ควรทำ ในสังคมไทย เช่น พ่อแม่จะสอนลูกให้ไหว้ผู้มีอาวุโสกว่า ผู้น้อยไม่ควรยืนค้ำศีรษะผู้ใหญ่ นอกจากนี้การที่แม่สอนให้ลูกทำอาหารไทยก็เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยเหมือนกัน การสอนในลักษณะนี้เป็นการสอนถึงพฤติกรรมและเป็นการถ่ายทอดระบบสัญลักษณ์ด้วย การถ่ายทอดวัฒนธรรมคือการสอนให้คนรุ่นหลังรู้ถึงระบบสัญลักษณ์ของสังคม ซึ่งเคยมีการตกลงกันไว้ว่าประกอบด้วยอะไร

บ้าง หลักที่สมาชิกของสังคมใช้ยึดถือเป็นแนวประกอบการประพฤติปฏิบัติก็คือบรรทัดฐานและค่านิยม บรรทัดฐานคือแนวทางการปฏิบัติที่สมาชิกของสังคมส่วนใหญ่ยึดถือและค่านิยมคือความคิดและแนวปฏิบัติที่สมาชิกของสังคมส่วนใหญ่เห็นว่าถูกต้องดีงาม เมื่อบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคมเป็นแกนกลางให้สมาชิกของสังคมยึดเป็นหลักพฤติกรรมแนวความคิดวิธีการทำงาน ตลอดจนการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ย่อมจำเป็นที่จะต้องสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้นโดยอัตโนมัติ การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมบางลักษณะได้เปลี่ยนไปบ้างตามกาลเวลา แต่ค่านิยมและหลักใหญ่ที่ใช้เป็นกฎเกณฑ์ของสังคมก็จะยังไม่เปลี่ยนไป

2. แนวคิดการตลาดเพื่อสังคม (Social Marketing Concept)

การตลาดเพื่อสังคม (Social Marketing) เป็นแนวคิดและเครื่องมือเพื่อใช้ทางการตลาดเชิงพาณิชย์โดยโปรแกรมการตลาดจะถูกออกแบบขึ้น เพื่อให้เกิดผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบุคคลในการพัฒนาความเป็นอยู่ของสังคมที่ดีขึ้น (Armstrong and Kotler, 2015 : 235) กิจกรรมการตลาดเพื่อสังคมจะเป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นมาอย่างกว้างๆ เช่น การรณรงค์เพื่อพัฒนาการศึกษา สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความปลอดภัย นอกจากนั้นการตลาดเพื่อสังคมไม่ใช่แค่เฉพาะการโฆษณาณรงค์เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องใช้เครื่องมือทางการตลาดหลายเครื่องมือเพื่อสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม แนวคิดการตลาดเพื่อสังคมประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสามส่วนคือ 1) ผู้บริโภค (Consumers) การตลาดเพื่อสังคมจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความต้องการของผู้บริโภคและมีการตอบสนองความต้องการเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความพึงพอใจ 2) บริษัทหรือองค์กร (Company) การตลาดเพื่อสังคมจะต้องเป็นส่วนสนับสนุนให้การดำเนินงานของบริษัทหรือองค์กรได้รับกำไร เพื่อให้บริษัทมีความเติบโตต่อไปได้อย่างยั่งยืน และ 3) สังคม (Society) การตลาดเพื่อสังคมจะต้องมุ่งส่งเสริมพัฒนาสวัสดิภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้ดีขึ้น การตลาดเพื่อสังคมจึงเป็นการดำเนินธุรกิจที่อยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม ก่อให้เกิดประโยชน์และผลกระทบในด้านบวกมากกว่าการดำเนินธุรกิจที่มุ่งหวังผลกำไรเพียงอย่างเดียว เป็นการมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงให้เกิดพฤติกรรมที่ดีของคนในสังคมโดยให้มีบุคลิกภาพ ทัศนคติ

และสภาพความเป็นอยู่ของชีวิตที่ดีมากยิ่งขึ้น

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมในรายงานของสำนักวิจัยและส่งเสริมวัฒนธรรมวิถีชน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2551: 178-358) พบงานวิจัยที่สำคัญของวารินทร์ จิตคำภู และรุ่งอรุณ บุญสายันต์ ดังนี้

1) วารินทร์ จิตคำภู (2541) ศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน (ไทยใหญ่) ในทัศนะของกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมอำเภอและ จ.แม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมที่หลากหลายตามความเหมาะสมของท้องถิ่น แต่ไม่ควรจัดกิจกรรมวัฒนธรรมเพื่อจุดประสงค์ส่งเสริมงานท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ วัฒนธรรมพื้นบ้านที่สมควรอนุรักษ์ส่งเสริมเป็นพิเศษมีหลายด้าน แต่ที่สำคัญคือ ด้านการพูด ด้านการแต่งกาย และภูมิปัญญาพื้นบ้านต่างๆ กระบวนการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านควรเน้นในด้านความร่วมมือกันของภาครัฐ เอกชน และประชาชน และมีองค์กรสำหรับการดำเนินงานที่ชัดเจน ประเพณีพื้นบ้านของชาวไทยใหญ่ที่ควรอนุรักษ์ส่งเสริมเป็นพิเศษ ได้แก่ ปอยส่างลอง จองพารา (ปราสาทพระพุทธร) และประเพณีกันต้อ (ขอขมา) โดยองค์กร/หน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมได้แก่ หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรทางด้านวัฒนธรรม และประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติ

2) รุ่งอรุณ บุญสายันต์ (2543) ศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการเรียนรู้และการสืบทอดการสร้างสรรคงานศิลปวัฒนธรรมหมอลำของศิลปินแห่งชาติในภาคอีสาน ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจที่มีต่อการสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมหมอลำคือการมีคุณสมบัติและพรสวรรค์เป็นแรงจูงใจส่วนบุคคลพื้นฐานสำคัญหลายประการ นอกจากนี้สภาพแวดล้อมในครอบครัว ชุมชน และสภาพแวดล้อมภายนอกชุมชนก็มีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมหมอลำให้สืบทอดผลงานได้ล้ำค่า โดยมีรูปแบบการเรียนรู้และการสืบทอดวัฒนธรรมคือ 1) มีรูปแบบขั้นตอน และวิธีการอย่างเป็นระบบเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนตั้งแต่ขั้นตอนการเลือกศิษย์ การเตรียมความพร้อม การไหว้ครู การใช้ชีวิตในบ้านครู การฝึกทักษะ ความชำนาญ การทดสอบลูกศิษย์ แดกลำ ยกอ้อ การ

แสดงเวทีสาธารณะ การหาประสบการณ์จากครูอื่นๆ การเป็นหมอลำมีอาชีพ และการเป็นครูสอนลูกศิษย์ 2) การสืบทอดการสร้างสรรคงานศิลปวัฒนธรรมหมอลำในระยะแรกจะมีการใช้รูปแบบการสอนลูกศิษย์ แต่ในระยะหลังได้เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากอายุและสุขภาพของศิลปินแห่งชาติ ประกอบกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้และสืบทอดหมอลำ สภาพแวดล้อมภายในครอบครัว ชุมชน และสภาพแวดล้อมภายนอกชุมชนได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จึงทำให้กระบวนการเรียนรู้และสืบทอดเปลี่ยนแปลงไปด้วย

นงเยาว์ อ่างรุ่งษ์วัฒนา (2541) ศึกษาเรื่อง ศิลปะการฟ้อนผู้ไทย จนครพนม ในด้านสังคมและวัฒนธรรม ศิลปะการฟ้อนและวิเคราะห์ท่าฟ้อน ผลการวิจัยพบว่า ชาวผู้ไทยเป็นกลุ่มคนที่เคยมีถิ่นที่อยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีน ต่อมาอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ชาวผู้ไทยยังคงดำรงชีวิตดั้งเดิม มีการยึดถือระเบียบประเพณีของตนอย่างต่อเนื่องทั้งด้าน ภาษา การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และพิธีกรรมต่างๆ จนถึงปัจจุบัน ศิลปะการฟ้อนและท่าฟ้อนผู้ไทยมีท่าฟ้อนจำนวน 16 ท่า แบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ 1) ลักษณะที่พัฒนาจากวิถีชีวิตของชาวผู้ไทย 2) ลักษณะที่เลียนแบบจากกิริยาอาการของสัตว์ 3) ลักษณะที่เลียนแบบจากต้นไม้ ศิลปะการฟ้อนผู้ไทยมีลักษณะการตั้งวงในลักษณะเส้นตรง วงกลม และครึ่งวงกลม มีการแปรแถวระหว่างผู้แสดงชายและหญิง มีการแสดงสีหน้าและอารมณ์ ประกอบการฟ้อนที่ประสานสัมพันธ์กับจังหวะดนตรี

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำปาง (2551) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมและชุมชนในการบริหารจัดการวัฒนธรรม กรณีศึกษากลุ่มก่องปู้จ่าบ้านวังหม้อ ต.ต้นธงชัย อ.เมือง จ.ลำปาง ผลการวิจัยสรุปได้เป็น 2 ประเด็นคือ 1) กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน และต้องมีการสร้างจิตสำนึก สร้างพลัง สร้างโอกาส สร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างความรู้สึกร่วม และสร้างเครือข่าย 2) กระบวนการบริหารจัดการวัฒนธรรมชุมชนในการอนุรักษ์ พบว่าการสืบทอดวัฒนธรรมควรเริ่มจากครอบครัว เพราะเป็นพื้นฐานในการปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนมีความรักและหวงแหน สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม จากนั้นจึงขยายในระดับชุมชน และในระดับชุมชนควรสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้

ทั้งนี้แนวคิดหรือการทำกิจกรรมต่างๆ ควรเกิดจากความต้องการของสมาชิกในกลุ่มโดยเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด ทำ และตัดสินใจ เรียนรู้ และแก้ปัญหา และที่สำคัญคือการจัดเวทีแสดงควรมีกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่อง

พันทิพา มาลา และลำยอง ปลั่งกลาง (2553) ศึกษาเรื่องแนวทางการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ชุมชนอำเภอบ้านแพรง จ.พระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีศักยภาพเพียงพอที่จะจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะมีคุณค่าทางการศึกษา มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีความปลอดภัย แต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดศักยภาพความพร้อมของบุคลากร แต่สามารถที่จะพัฒนาได้ งานวิจัยนี้ได้เสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพซึ่งประกอบด้วย การจัดการบริหารในรูปคณะกรรมการ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และจัดการทางการตลาดตามความต้องการและความพร้อมของชุมชน

เอื้องฟ้า ถาวรรัช (2555) ศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านชาวกะเหรี่ยง “รำตง” อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการอนุรักษ์สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านมีแนวทาง ดังนี้ 1) จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเด็ก เยาวชนในชุมชนได้เรียนรู้ในสถานศึกษาโดยให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักสูตร และนำปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้ฝึกสอน 2) จัดฝึกอบรมให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถแสดง “รำตง” ได้ โดยให้หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน 3) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น วิทยุทัศน์ เว็บไซต์ วารสาร เพื่อเป็นการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การแสดงให้กับประชาชนในชุมชน ชุมชนอื่น นักท่องเที่ยว และผู้ที่สนใจทั่วไป 4) จัดลานวัฒนธรรมพื้นบ้านสำหรับเป็นเวทีการแสดงของเด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงออกซึ่งศิลปะการแสดงของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย และ 5) จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน “รำตง” โดยชุมชนเป็นผู้จัดตั้งให้มีรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจนในการถ่ายทอดศิลปะการแสดงให้แก่เด็ก และเยาวชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ชุมชน สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรเข้าไปมี

บทบาทการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบทอด ศิลปะการแสดงอย่างจริงจัง

คำลา มุสิกกา (2556) ศึกษาเรื่อง การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน กรณีศึกษาฟ้อนกลองดุ่ม จ.อุบลราชธานี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การฟ้อนกลองดุ่มเป็นการฟ้อนในพิธีกรรมขอฝนในประเพณีบุญบังไฟและแต่ละชุมชนจะมีเอกลักษณ์การฟ้อนที่แตกต่างกัน แต่เดิมการฟ้อนเป็นกิจกรรมของผู้สูงอายุที่ส่วนใหญ่เป็นชาย ผลการสาธิตการฟ้อนระหว่างชุมชน สถานศึกษา กิจกรรมระดับจังหวัดและระดับประเทศ ทำให้ชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการฟ้อนในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่า และเกิดการจัดการภายในชุมชนคือ 1) การรื้อฟื้นองค์ความรู้และกำหนดอัตลักษณ์การฟ้อนของแต่ละชุมชน 2) กลุ่มเยาวชนเกิดความตระหนักที่จะอนุรักษ์และสืบทอด 3) การปรับปรุงการแสดงให้เหมาะสมกับบริบทและ 4) การเผยแพร่ต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ผลการวิจัยก่อให้เกิดประโยชน์ในมิติชุมชนและมิติสาธารณะ คือ การจัดตั้งคณะฟ้อนในกลุ่มเยาวชนบ้านหนองบ่อ มีการผลิต “วงกุญแจช่วยมือ” เพื่อจำหน่าย มีการเพิ่มเติมการฟ้อนกลองดุ่มบรรจุเป็นหลักสูตรของสถานศึกษาในท้องถิ่น มีการเผยแพร่ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต มีการผลิตวีดิทัศน์ มีเอกสารเผยแพร่และจัดนิทรรศการในสถานศึกษาต่างๆ

จากการทบทวนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอด วัฒนธรรมพบว่าส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสืบทอดวัฒนธรรมควรเริ่มจากชุมชน มีการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น สำหรับกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการสืบทอดวัฒนธรรมควรมีการสอนและฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นหลังโดยมีชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งอาจดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ และมีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลาย เมื่อพิจารณาถึงการศึกษาในประเด็นการสืบทอดวัฒนธรรมและการพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์บริการการตลาดเพื่อสังคมพบที่ยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษามาก่อน ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาสภาพการดำรงอยู่ทางวัฒนธรรมของชุมชน การฟื้นฟูและสืบทอดวัฒนธรรมการฟ้อนสาวไหมซึ่งชุมชนเห็นว่าเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไข ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการฟ้อนสาวไหมให้เป็นผลิตภัณฑ์บริการการตลาดเพื่อสังคมของชุมชนเพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมให้คงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นการบูรณาการปัญหาที่มุ่งความเชื่อมโยงกับการแก้ปัญหา ร่วมกันของชุมชน มีการพัฒนากระบวนการทางการศึกษา และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน และมีการสร้างความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติให้เกิดประสบการณ์ การเปลี่ยนแปลงในชุมชน (วิรัตน์ คำศรีจันทร์, 2554: 4-5) ศึกษาในพื้นที่เทศบาลตำบลสิริเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย กลุ่มเป้าหมายการวิจัยประกอบด้วย 2 กลุ่มคือ 1) กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนที่อาศัยในชุมชน จำนวน 30 คน และ 2) กลุ่มคนวัยเด็ก วัยเยาวชน และวัยผู้ใหญ่ จำนวนกลุ่มละ 10 คน รวมเป็น 30 คน ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2558 ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และการจัดกิจกรรมฝึกอบรมทักษะการฟ้อนสาวไหม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบสภาพปรากฏการณ์ ก่อนและหลังการฟื้นฟูวัฒนธรรม จากนั้นทำการเรียบเรียง และสร้างข้อสรุปในรูปแบบเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

1. การศึกษาการดำรงอยู่ทางวัฒนธรรมของชุมชน พื้นที่เทศบาลตำบลสิริเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีการแสดงออกอย่างต่อเนื่องถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ปรากฏเห็นเด่นชัด ตลอดจนสามารถระบุถึงปัญหาทางวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่าชุมชนในพื้นที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่แสดงถึงความ เป็นคนท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ผ่านกิจกรรมประเพณีต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เช่น การทำบุญสืบชะตาหลวง การทำบุญสงฆ์น้ำพระพุทธรูป งานปอยหลวง งานเข้าพรรษา งานสงกรานต์ (ปีใหม่เมือง) และงานลอยกระทง ซึ่งภายในงานจะยังคงมีบรรยากาศที่แสดงถึงความเป็นท้องถิ่นดั้งเดิม เช่น มีการแสดงดนตรีพื้นบ้าน ประกอบภายในงาน มีการแสดงตลกของสะบัดชัย มีการแสดงฟ้อนเล็บและฟ้อนสร้อยแสงแดง โดยผู้แสดงที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ด้านพุทธศาสนาและศาสนพิธีเป็นผู้นำในการ

ประกอบพิธีทางพุทธศาสนา รวมถึงการประกอบอาชีพของ คนในชุมชนที่มีความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการประดิษฐ์ โคม และประสาธศพที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนในท้องถิ่น ทั่วไป

2. การฟื้นฟูและหาแนวทางการสืบทอดวัฒนธรรม การฟ้อนสาวไหมสู่กลุ่มคน 3 วัย ของชุมชนพื้นที่เทศบาล ตำบลสิริเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย จากการ ที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ทางวัฒนธรรม ของชุมชนร่วมกับชุมชนในพื้นที่ซึ่งพบปัญหาด้านการ สืบทอดวัฒนธรรมจากสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงใน ปัจจุบัน อาทิ เด็ก และเยาวชนไม่มีเวลาไปทำกิจกรรมร่วมกับ ชุมชน การขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนที่ใช้ในการ อบรมเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม และการขาดแคลนบุคลากร หรือวิทยากรที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน (พ่อครู-แม่ครู) ที่มี ความรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาถ่ายทอดความรู้ให้แก่ ชุมชน สำหรับประเด็นปัญหาที่ชุมชนมีความต้องการได้รับ การแก้ไขคือการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมการฟ้อนสาว ไหม และเห็นควรให้มีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมทักษะการ ฟ้อนสาวไหมให้แก่กลุ่มคนทั้งวัยเด็ก วัยเยาวชน และวัย ผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ร่วมกันใน การอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึง กำหนดการจัดกิจกรรมฝึกอบรมทักษะการฟ้อนสาวไหม และใช้แบบประเมินทักษะภายหลังการฝึกอบรมร่วมกับ การใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมการฟ้อนสาวไหมสู่ กลุ่มคน 3 วัย ผลการศึกษาเบื้องต้น

2.1 การฟื้นฟูวัฒนธรรมการฟ้อนสาวไหมสู่กลุ่มคน 3 วัย จากการจัดกิจกรรมฝึกอบรมทักษะการฟ้อนสาวไหม ในช่วงระหว่างเดือนมกราคม ถึงกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 มี ผู้เข้าร่วมการอบรมจำนวน 39 คน ในจำนวนนี้มีกลุ่ม แม่บ้าน (วัยผู้ใหญ่) และกลุ่มคนวัยเด็กเข้าร่วมการอบรม มี แม่ครูบัวเรียว รัตนมณีภรณ์ (ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ การแสดงพื้นบ้านและช่างฟ้อน พ.ศ. 2559) เป็นครูผู้ฝึกสอน หลัก โดยผู้เข้าร่วมอบรมมีความเห็นร่วมกันให้ใช้ท่าฟ้อน ของแม่ครูบัวเรียวที่ได้ประยุกต์ขึ้นในปี พ.ศ. 2550 มีความ ยาวการฟ้อนทั้งหมดประมาณ 6-7 นาที ใช้เพลงมอญเซิง เข้าจังหวะ มีท่าฟ้อนจำนวน 8 ท่า ดังนี้ 1) ท่าคุกเข่าไหว้ 2) ท่าบิดบัวบาน 3) ท่าพญาครุฑบิน 4) ท่าลุกขึ้นฟ้อนสาว

ช่วงยาวแล้วม้วนได้เข้า 5) ท่าม้วนไหมได้ศอกฟุ้งลอดไหม 6) ท่าสาวไหมรอบตัว 7) ท่าคลี่ปมไหม และ 8) ท่าฟ้อน เดินเข้าที่เดิม ภายหลังการฝึกอบรมได้ใช้แบบประเมินโดย ให้ครูผู้ฝึกสอนและผู้ชมการแสดงเป็นผู้ประเมิน ผลการ ประเมินในภาพรวมพบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมมีการแสดง ฟ้อนอยู่ในระดับดีซึ่งสามารถที่จะนำการฟ้อนไปออกแสดง ในงานต่างๆ ได้

2.2 แนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมการฟ้อนสาว ไหมสู่กลุ่มคน 3 วัย ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการสืบทอดวัฒนธรรม การฟ้อนสาวไหม ชุมชนมีความเห็นโดยสรุปดังนี้

1) มีการเผยแพร่วัฒนธรรมและการประชาสัมพันธ์ ควรมีการสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึง ความสำคัญของการฟ้อนที่เป็นจุดแข็ง มีคุณค่า เป็นเอกลักษณ์ ของชุมชนที่แตกต่างไปจากชุมชนอื่น โดยมีการออกแสดง ในงานต่างๆ อย่างต่อเนื่องในนามของชุมชน ส่งผลให้ชุมชน พื้นที่เทศบาลตำบลสิริเวียงชัย เป็นชุมชนต้นแบบแก่ชุมชน อื่นๆ ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญและการอนุรักษ์วัฒนธรรม การฟ้อน โดยเฉพาะการแสดงฟ้อนสาวไหมให้มีการฟ้อน มากยิ่งขึ้น เป็นการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของคนในภาคเหนือ

2) มีการจัดตั้งกลุ่มช่างฟ้อนของชุมชน เป็นการ รวมตัวกันของแม่บ้านที่มีความสามารถในการฟ้อน จัดตั้ง เป็นกลุ่มช่างฟ้อนของชุมชน โดยกลุ่มจะต้องมีความเข้มแข็ง มีความมั่นคง สามัคคีกัน ทั้งนี้จะต้องชักชวนทุกคนที่สนใจ มาร่วมโดยไม่เน้นวัย และอายุของผู้เข้าร่วม ตลอดจนจะ ต้องมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง

3) มีการฝึกอบรม ควรมีการฝึกอบรมให้เด็ก และ เยาวชนได้สานต่อเพื่อให้การฟ้อนยังคงอยู่คู่กับชุมชน ไม่ สูญหาย

4) มีการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรม ควรสร้าง เครือข่ายทางวัฒนธรรมด้านการฟ้อนตั้งแต่ระดับ ครอบคลุม (บ้าน ชุมชน ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด รวมถึงวัด และโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดพื้นที่

5) องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล อำเภอเมือง ตลอดจนหน่วยงานของท้องถิ่นต่างๆ มีการ สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนากลุ่ม และการดำเนิน กิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมการฟ้อน

ภาพ 1 บรรยากาศการฝึกอบรมการฟ้อนสาวไหม

3. แนวทางการพัฒนาการฟ้อนสาวไหมให้เป็นผลิตภัณฑ์บริการการตลาดเพื่อสังคม ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่าชุมชนเห็นควรมีการจัดตั้งกลุ่ม ช่างฟ้อนของชุมชนและมีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ดังนี้

3.1 การจัดตั้งกลุ่มช่างฟ้อนของชุมชน การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มช่างฟ้อนของชุมชนขึ้นโดยมีชื่อว่า “กลุ่มช่างฟ้อนบ้านศรีเวียง” มีวัตถุประสงค์ของกลุ่ม 3 ประการ คือ 1) เพื่อบริการการแสดงฟ้อนในวาระโอกาสต่างๆ 2) เพื่อส่งเสริมให้ความรู้ด้านการฟ้อนและศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชน และ 3) เพื่อจัดอบรมการแสดงฟ้อนให้แก่เด็ก เยาวชน หน่วยงาน และบุคคลที่สนใจทั่วไป สมาชิกกลุ่มเริ่มแรกมีจำนวน 16 คน มีการจัดระบบการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อรับผิดชอบงานด้านต่างๆ โดยเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร มีการฟ้อนสาวไหมเป็นหนึ่งในการแสดงที่เป็นผลิตภัณฑ์บริการการตลาดเพื่อสังคมของชุมชนในพื้นที่ คือให้บริการการแสดงฟ้อนในวาระ

โอกาสต่างๆ มีการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มในรูปแบบต่างๆ เช่น การบอกต่อ การออกแสดงในงาน การใช้จดหมายประชาสัมพันธ์ และแผ่นพับประชาสัมพันธ์ ผลการดำเนินงานภายหลังการจัดตั้งกลุ่มพบว่า “กลุ่มช่างฟ้อนบ้านศรีเวียง” สามารถนำการฟ้อนสาวไหมไปแสดงในงานต่างๆ ได้ อาทิ งานทำบุญสงกรานต์และยกช่อฟ้าพระอุโบสถวัดไชยเจริญ ในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย งานโครงการสืบสานวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดเชียงราย และงานไหว้ครู ณ บ้านสาวไหมชุมชนศรีทรายมูล จังหวัดเชียงราย เป็นการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มและการคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมการฟ้อนของท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของคนพื้นเมือง ทำให้วัฒนธรรมการฟ้อนสาวไหมของชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลสิริเวียงชัย ได้รับการฟื้นฟูและเผยแพร่วัฒนธรรมให้คนในชุมชนอื่นได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการฟ้อนสาวไหมผ่านการดำเนินงานของกลุ่ม

ภาพ 2 บรรยากาศการแสดงฟ้อนสาวไหมของผู้เข้าร่วมอบรม ณ วัดไชยเจริญ อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

3.2 การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ชุมชนเห็นควรมีให้มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่และอนุรักษ์วัฒนธรรมการฟ้อนกับคนในชุมชนทั้งที่อยู่ในเขตพื้นที่ของ ต.เวียงชัย และชุมชนพื้นที่อื่นๆ สำหรับแนวทางการสร้างเครือข่าย มีดังนี้

1) ประชาสัมพันธ์สร้างเครือข่ายสมาชิกกลุ่มช่างฟ้อนบ้านศรีเวียงในชุมชนเฉพาะชุมชนพื้นที่บ้านศรีเวียง หมู่ 3 ในกลุ่มคนวัยเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ ทำให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

2) สร้างเครือข่ายการฟ้อนกับชุมชนตำบลอื่นๆ ในเขตพื้นที่ของอำเภอเวียงชัย ผ่านตัวแทนผู้นำชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อแลกเปลี่ยนเผยแพร่วัฒนธรรมการฟ้อน

3) ประชาสัมพันธ์กลุ่มช่างฟ้อนบ้านศรีเวียงกับหน่วยงานท้องถิ่น เช่น เทศบาลตำบล อำเภอเวียงชัย วัด และโรงเรียนในพื้นที่ เพื่อขอรับการสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน

4) สร้างเครือข่ายอย่างเป็นทางการกับหน่วยงานระดับอำเภอ และจังหวัด โดยการสมัครเข้าร่วมเป็นเครือข่ายของสภาวัฒนธรรมของตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้น

สรุป อภิปรายผล

ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการดำรงอยู่ทางวัฒนธรรมของชุมชนพื้นที่เทศบาลตำบลสิริเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในชุมชนพื้นที่ยังคงมีการแสดงออกถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่นมากมายผ่านประเพณีต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น การทำบุญ การสงฆ์พระพุทธรูป การสงฆ์พระธาตุ งานปอยหลวงวัด งานเข้าพรรษา งานสงกรานต์(ปีใหม่เมือง) ฯลฯ อันเป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านที่สื่อถึงการดำเนินชีวิตของคนในภาคเหนือซึ่งได้มาจากการเรียนรู้และสืบทอดต่อกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน รวมทั้งการที่ผู้นำชุมชน กำนันตำบลเวียงชัย และนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลสิริเวียงชัย ได้มีบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมมาโดยตลอด มีการทำงานร่วมกับชุมชนทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ประกอบกับการที่ชาวบ้านในชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี

มีใจรัก ห่วงแหนในวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ปรากฏในรูปแบบของการรวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มชะลื้อซอซิง กลุ่มดนตรีพื้นบ้าน กลุ่มแม่บ้านช่างฟ้อน ทำให้วัฒนธรรมของชุมชนแห่งนี้ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์วัฒนธรรมของคนพื้นเมือง แสดงให้เห็นว่าชุมชนได้มีความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีความต้องการที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมให้คงอยู่กับชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อฟื้นฟูและหาแนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมการฟ้อนสาวไหมสู่กลุ่มคน 3 วัย ของชุมชนพื้นที่เทศบาลตำบลสิริเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย พบว่า การพัฒนารูปแบบและทักษะการฟ้อนสาวไหมรวมทั้งการสอนและการฝึกอบรมเป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ดีจากผลการวัดโดยใช้แบบประเมินภายหลังการฝึกอบรม ทั้งยังสร้างทักษะและความสามารถในการฟ้อนให้มีรูปแบบท่าทางที่ถูกต้องตรงกัน จากการอบรมการฟ้อนในครั้งนี้มีกลุ่มคนวัยผู้ใหญ่และวัยเด็กเข้าร่วมการอบรมซึ่งยังขาดกลุ่มวัยเยาวชน หากพิจารณาถึงเยาวชนในวัยนี้อาจกล่าวได้ว่าอยู่ในช่วงของวัยรุ่น มีระดับการศึกษาในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามคำบอกเล่าของชาวบ้าน “เยาวชนวัยนี้ส่วนใหญ่จะเรียนในโรงเรียนประจำจังหวัดหรือในตัวเมืองจังหวัดเชียงราย เวลาว่างเสาร์และอาทิตย์ก็นิยมไปเรียนกวดวิชาเพิ่มเติม มีกลุ่มสังคมเพื่อนมากขึ้น และมักใช้เวลากับการเล่นอินเทอร์เน็ตมากกว่าจะติดตามผู้ใหญ่ไปทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนท้องถิ่นต่างจากกลุ่มคนวัยเด็ก สามารถสังเกตได้จากการแสดงฟ้อนในงานบุญต่างๆ ในวัดก็มักพบว่ามีเพียงกลุ่มคนเฉพาะในวัยผู้ใหญ่และเด็กเท่านั้นที่ร่วมแสดงการฟ้อนในงาน” ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวยังสอดคล้องกับข้อค้นพบที่เป็นจุดอ่อนด้านวัฒนธรรมของชุมชนที่ว่าเยาวชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังขาดความสนใจ ขาดเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน อย่างไรก็ตามจากการพัฒนารูปแบบและทักษะการฟ้อนสาวไหม การสอนและการฝึกอบรมส่งผลให้ชาวบ้านและเด็กที่เข้าร่วมการอบรมมีทักษะในการฟ้อนสาวไหม มีความเข้าใจถึงลักษณะท่าทางการฟ้อนที่ถูกต้อง และมีความมั่นใจที่จะนำการฟ้อนไปแสดงยังที่ต่างๆ เปรียบเทียบกับก่อนหน้านี้ที่ชาวบ้านและเด็กไม่มีทักษะความสามารถในการฟ้อนสาวไหมมาก่อนเลย กิจกรรมในครั้งนี้นับเป็นการฟื้นฟูและสืบทอดวัฒนธรรมการฟ้อนสาวไหมให้คงอยู่ต่อไป

ชาวบ้านส่วนใหญ่ได้กล่าวว่า “การฝึกซ้อมในวันแรก อาจยังทำได้ไม่ดีนักเนื่องจากบางคนไม่มีพื้นฐานการฟ้อนสาวไหมมาก่อน ดังนั้นจะต้องอาศัยการจำท่าทำได้ทั้งหมด การฟ้อนสาวไหมเป็นการฟ้อนที่มีท่าทางสวยงาม มีความอ่อนช้อยและเป็นการแสดงออกถึงวัฒนธรรมของชาว ล้านนาได้เป็นอย่างดี แม้ว่าจะมีบางท่าที่เห็นว่าอาจจะยาก สำหรับผู้สูงอายุบางคน และหากได้มีการซ้อมหลายครั้งก็ จะมีความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้นจนสามารถนำไปแสดงเป็น ผลงานของกลุ่มช่างฟ้อนของชุมชนได้” เช่นเดียวกับคำกล่าว ของแม่ครูผู้ฝึกสอนที่กล่าวว่า “รู้สึกชื่นชมกลุ่มแม่บ้านบ้าน ศรีเวียง ตลอดจนเด็กที่มาอบรมการฟ้อนสาวไหมในครั้งนี้ ที่มีความตั้งใจ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีความรักและความสามัคคีกันในกลุ่ม ที่สำคัญการอบรมในครั้งนี้โดยภาพรวมมีการแสดงที่ออกมาดีแต่ต้องมีการซ้อมบ่อยมากยิ่งขึ้น เพื่อไม่ให้ลืมท่า” (บัวเวียง รัตนฉนิภรณ์, 2558, มีนาคม 4.) ดังนั้นการถ่ายทอดด้วยวิธีการสอนจึงเป็นวิธีที่ให้ผลในเชิงประจักษ์เนื่องจากการปฏิบัติที่ทำให้ชุมชนเกิด ประสพการณ์ เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสามารถนำความรู้ ที่ได้จากการปฏิบัติไปใช้ให้ประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลง ในวัฒนธรรมการฟ้อนของชุมชน สอดคล้องกับคำกล่าวว่า วัฒนธรรมคือระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมีใช้ระบบที่ เกิดขึ้นโดยสัญลักษณ์ย่อมหมายความว่าวัฒนธรรมจะ ต้องเรียนรู้และต้องมีการถ่ายทอด โดยการถ่ายทอดวัฒนธรรม ที่เห็นได้ชัดเจนคือการสอนเพราะนอกจากการสอนถึง พฤติกรรมแล้วยังเป็นการถ่ายทอดระบบในเชิงสัญลักษณ์ ด้วยซึ่งเมื่อทุกคนรู้หลักแล้วก็จะประพฤติปฏิบัติได้ง่ายขึ้น ดังนั้นการฟื้นฟูและสืบทอดวัฒนธรรมที่ดีควรจะต้อง ทำการสอนหรือการฝึกอบรมให้คนรุ่นหลังได้นำไปปฏิบัติ และถ่ายทอดต่อๆ ไป (อมรา พงศาพิชญ์, 2547: 31-32) การพัฒนารูปแบบและทักษะการฟ้อน การสอนและการฝึก อบรมยังสอดคล้องกับการปฏิบัติเพื่อให้วัฒนธรรมธำรงอยู่ ของ สมชัย ใจดี และยรรยง ศรีวิริยาภรณ์ (2545: 34-35) คือมีการสะสมวัฒนธรรมที่ดีงาม มีการสืบทอดวัฒนธรรม และปรับปรุงเผยแพร่วัฒนธรรม

แนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมการฟ้อนสาวไหมสู่ กลุ่มคน 3 วัย ของชุมชนพื้นที่เทศบาลตำบลสิริเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย มีดังนี้

1) มีการเผยแพร่วัฒนธรรม และการประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญ

ของการฟ้อนสาวไหมมากยิ่งขึ้น โดยจะต้องมีการออกแสดง ในงานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนในชุมชนหันมาร่วม อนุรักษ์วัฒนธรรมการฟ้อน อยากเข้ามาจับบทบาทในการ แนะนำ สนับสนุนให้ลูกหลานของตนเองสนใจและอยาก เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงเป็นตัวแทนของชุมชน เช่นเดียวกับ การอนุรักษ์กองปู่จา บ้านวังหม้อ ต.ต้นธงชัย อ.เมือง จ.ลำปาง ที่พบว่า การสืบทอดวัฒนธรรมควรเริ่มจาก ครอบครัวเพราะเป็นพื้นฐานในการปลูกฝังจิตสำนึกให้ เยาวชนมีความรักในประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม จากนั้นจึง ค่อยขยายไปในระดับชุมชนต่อไป (สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดลำปาง, 2551) หรือการอนุรักษ์สืบทอดศิลปะการ แสดงพื้นบ้านชาวกะเหรี่ยง “รำตง” ของ อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี ที่เห็นว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ในหลาย รูปแบบ ให้ผู้สนใจทั่วไปได้เห็นความสำคัญของการรำ (เอื้องฟ้า ถาวรรัช, 2555)

2) มีการจัดตั้งกลุ่มช่างฟ้อนของชุมชน โดยกลุ่ม จะต้องมีความเข้มแข็ง มีความมั่นคง สามัคคีกัน และขยาย กลุ่มให้มีสมาชิกเพิ่มมากยิ่งขึ้นเนื่องจากหากกลุ่มมีจำนวน สมาชิกมากย่อมหมายถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะกลุ่มคนวัยเด็กและ เยาวชนก็อาจให้ความสนใจมากยิ่งขึ้นจากการชักชวนหรือ คำแนะนำของผู้ใหญ่

3) มีการฝึกอบรมให้เด็กและเยาวชน เป็นการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการฟ้อนสาวไหมให้แก่คนรุ่นหลัง และ สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้นำการฟ้อนสาวไหมไป แสดงในงานต่างๆ เป็นการสร้างชื่อเสียง สร้างรายได้ และ เผยแพร่วัฒนธรรมการฟ้อนสาวไหมให้ยังคงอยู่กับชุมชน ต่อไป

4) มีการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมด้านการ ฟ้อนตั้งแต่ระดับครอบครัว(บ้าน) ชุมชน ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด รวมถึงวัดและโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดพื้นที่ให้เกิด ความร่วมมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านวัฒนธรรมมาก ยิ่งขึ้น เช่น การได้รับสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงาน ท้องถิ่นในการพัฒนาเผยแพร่วัฒนธรรมการฟ้อน โรงเรียน ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีการแสดงฟ้อน มีการประกวดแข่งขัน หรือยกย่องเด็กที่มีความสามารถในการแสดงออกด้าน วัฒนธรรม เป็นต้น

5) มีการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน ท้องถิ่น ตลอด จนหน่วยงานของท้องถิ่นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยผู้นำชุมชน

และหน่วยงานของท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน และอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านให้คงอยู่ สอดคล้องกับผล การศึกษาของ วารินทร์ จิตคำภู ที่ศึกษาเรื่องการอนุรักษ์ วัฒนธรรมพื้นบ้าน (ไทยใหญ่) ในทัศนะของกรมการ บริหารสภาวัฒนธรรมอำเภอ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน การ ศึกษาเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการ อนุรักษ์วัฒนธรรมของ ศรุตฯ สมพอง (สำนักงานคณะ กรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2551) และการศึกษาของ เอื้องฟ้า ถาวรรัช (2555) ในการศึกษา สืบทอดศิลปะ การแสดงพื้นบ้านชาวกะเหรี่ยง “รำตง” ใน อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี พบว่า หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรทางด้านวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมในด้านอนุรักษ์ วัฒนธรรม และประชาชนจะมีหน้าที่เป็นหน่วยงานที่ทำ หน้าที่ในการปฏิบัติ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานที่ประชาชนมีความคาดหวังว่าจะเป็นหน่วย งานที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการอนุรักษ์ วัฒนธรรมของท้องถิ่น

สำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อค้นหา แนวทางการพัฒนาการพ่อนสาวใหม่ให้เป็นผลิตภัณฑ์ บริการการตลาดเพื่อสังคมของชุมชนพื้นที่เทศบาลตำบล สิริเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย พบว่า การ พัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่มโดยให้สมาชิกกลุ่มมี ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดตั้งกลุ่ม มีการ จัดโครงสร้างการดำเนินงาน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของ การจัดตั้งกลุ่มที่ชัดเจน และแนวทางการดำเนินงานที่ยึด แนวคิดการตลาดเพื่อสังคมทำให้ชุมชนเกิดกลุ่มที่มีชื่อว่า “กลุ่มช่างพ่อนบ้านศรีเวียง” เป็นกลุ่มเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม ท้องถิ่นด้านการพ่อนของชุมชนพื้นที่เทศบาลสริเวียงชัย มี การแสดงพ่อนสาวใหม่เป็นผลิตภัณฑ์บริการ กล่าวคือเป็น ลักษณะของการบริการล้วน (Pure Service) ตามการจัด แบ่งกลุ่มผลิตภัณฑ์ของ Kotler (2000: 428-429) มีการ ดำเนินงานโดยยึดหลักแนวคิดการตลาดเพื่อสังคมของ Armstrong and Kotler (2015) ด้วยการตอบสนองความ พึงพอใจของผู้ชมการแสดง มีรายได้เพื่อสนับสนุนการ ดำเนินงานของกลุ่มให้มีความยั่งยืน และมุ่งส่งเสริมอนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมของท้องถิ่นพื้นเมืองให้ดำรงอยู่คู่กับ ชุมชน ตลอดจนการสร้างทัศนคติที่ดีให้คนในชุมชนได้หัน มาร่วมกันอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นเมืองของท้องถิ่นที่

เป็นเอกลักษณ์ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น (การพ่อนสาวใหม่) อย่างต่อเนื่องโดยเปิดโอกาสให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม

2. วัด และโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ของชุมชน ควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม การพ่อนสาวใหม่ เช่น การให้วัดเป็นเวทีพื้นที่แสดงการพ่อน ผ่านกิจกรรมทางพุทธศาสนา การให้โรงเรียนเป็นหน่วยงาน สนับสนุนการฝึกอบรมให้เด็ก เยาวชน มีทักษะในการพ่อน สาวใหม่ ทั้งนี้อาจจัดให้เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนของ หลักสูตร และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

3. ชุมชนควรมีการจัดตั้งกลุ่มช่างพ่อนอย่างเป็น รูปธรรม โดยจะต้องทำการขึ้นทะเบียนเป็นเครือข่าย วัฒนธรรมกับสภาวัฒนธรรมของตำบล อำเภอ และจังหวัด มีการฝึกฝนทักษะการพ่อนให้เกิดความชำนาญจนสามารถ นำไปถ่ายทอดได้ต่อไป

4. ชุมชนควรส่งเสริมให้เด็ก และเยาวชนสนใจใน การอนุรักษ์วัฒนธรรมการพ่อนที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัว และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาคั้งนี้ยังขาดการศึกษาตัวอย่างในคน กลุ่มวัยเยาวชน ดังนั้นการศึกษาคั้งต่อไปอาจทำการศึกษา ในประเด็นดังกล่าวโดยมุ่งเฉพาะคนในกลุ่มเยาวชนเท่านั้น

2. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมโดยการมุ่งเน้นขยาย ผลไปยังพื้นที่ชุมชนอื่นๆ เพื่อให้วัฒนธรรมการพ่อนสาวใหม่ ได้รับการอนุรักษ์และสืบทอดต่อไปมากยิ่งขึ้น

3. ควรทำการศึกษาในประเด็นของการสื่อสารเชิง วัฒนธรรม (การพ่อนสาวใหม่) เพื่อให้การพ่อนสาวใหม่เป็น ที่รู้จักแก่คนทั่วไป เป็นการเผยแพร่และอนุรักษ์วัฒนธรรม ท้องถิ่นให้คงอยู่

4. การศึกษาคั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะวัฒนธรรมการ พ่อนสาวใหม่เท่านั้น การศึกษาคั้งต่อไปอาจทำการศึกษา วัฒนธรรมการพ่อนประเภทอื่นๆ ที่เริ่มมีการสูญหายไปจาก ชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- คำล่า มุสิกกา. (2556). การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน กรณีศึกษาฟ้อนกลองดุ่ม จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*. 5(6), 21-35.
- ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2556). การสืบทอดทางวัฒนธรรม (cultural inheritance) ที่ประสบความสำเร็จ. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2556, จาก <http://nattawats.blogspot.com/2013/04/cultural-inheritance.html>
- นงเยาว์ อารุงพงษ์วัฒนา. (2541). ศิลปะการฟ้อนผู้ไทย จังหวัดนครพนม. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม, 2558 จาก ฐานข้อมูลการวิจัยการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม: <http://www.thaiedresearch.org/thaied/>
- บัวเรียว รัตนมณีภรณ์. (2558, มีนาคม 4). แม่ครูนาฏศิลป์, สัมภาษณ์.
- ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง. (2558). *โลกาภิวัตน์กับการจัดการวัฒนธรรม*. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2558, จาก <http://www.oknation.net/blog/thaitourismsociety/2013/10/04/entry-1>
- พันทิพา มาลา และ ล้ายอง ปลั่งกลาง. (2553). *แนวทางการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาชุมชนอำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา : สถาบันอยุธยาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.*
- มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. (2558). *การฟ้อนสาวไหม*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2558, จาก <http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich/performing-arts/236-performance/310----m-s>
- วิรัตน์ คำศรีจันทร์. (2554). *พลังความรู้การวิจัยแบบ PAR*. กรุงเทพฯ : พี. เอ. สีฟวิ่ง.
- สมชัย ใจดี และ ยรรยง ศรีวิริยาภรณ์. (2545). *ประเพณีและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำปาง. (2551). *โครงการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมและชุมชนในการบริหารจัดการวัฒนธรรม กรณีศึกษากลุ่มก่องปู้จาบ้านวังหม้อ ต.ต้นธงชัย อ.เมือง จ.ลำปาง*. ลำปาง: สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2551ก). *คู่มือเครือข่ายศูนย์วัฒนธรรมในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- _____ (2551ข). *สาระสำคัญงานวิจัยวัฒนธรรมเล่ม 1 ประจำปี 2524-2548*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2547). *สังคมและวัฒนธรรม : เอกสารประกอบการศึกษาวิชา 313-183*. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธา.
- เอื้องฟ้า ถาวรรักษ์. (2555). *การอนุรักษ์ สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านชาวกะเหรี่ยง “รำตง” อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี*. กาญจนบุรี : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี.

References

- Armstrong, G. and Kotler, P. (2015). *Marketing An Introduction*. (12th ed.). n.p.: Prentice Hall.
- Amrunpongwattana, Nongyao. (1998). Phuthai Dance in Nakhon Phanom Province. Retrieved January 15, 2015 from <http://www.thaiedresearch.org/thaied/> (in Thai).
- Intangible culrutal heritage. (2015). *Saomai dance*. Retrieved January 15, 2015 from <http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich/performing-arts/236-performance/310----m-s> (in Thai).
- Jaidee, Somchai and Sriviriyaoporn, Yanyong. (2002). *Thai Custom and Culture*. Bangkok: Thai Watana Panich. (in Thai).
- Kotler, P. (2000). *Marketing Management*. (10th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice-Hall.
- Kamsrichan, Wirat. (2011). *Participatory Action Research*. Bangkok: P. A. Living. (in Thai).

- Lampang Provincial Culture Office. (2008). *The research study of participation to cultural network and community for cultural management : A case study of Ban Wang Mor village, Lampang province*. Lampang: Lampang Provincial Culture Office. (in Thai).
- Mala, Phunthipa and Plangklang, Lumyong. (2010). *Rehabilitation guidelines for community culture to promote tourism: case study Ban Phraek community, Ayutthaya*. Ayutthaya : Ayutthaya Studies Institute, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. (in Thai).
- Musika, Khumla. (2013). *Cultural heritage management of a community, A case study: Glong Toom Dancing and Drumming from Ubon Ratchathani province*. Area Base Development Research Journal, 5(6), pp. 21-35. (in Thai).
- Office of The Nation Culture Commission. (2008a). *A Guidebook for cultural network on education*. Bangkok: The War Veterans Organization of Thailand. (in Thai).
- _____ (2008b). *The Major of cultural research Volume 1 Annual 1981-2005*. Bangkok: Office of The Nation Culture Commission. (in Thai).
- Posrithong, Prapassorn. (2015). *Globalization and cultural management*. Retrieved August 5, 2015 from <http://www.oknation.net/blog/thaitourismsociety/2013/10/04/entry-1> (in Thai).
- Pongsapich, Amara. (2004). *Social and culture: Handout of Course 313-183*. Bangkok: Darnsutha. (in Thai).
- Rattanamaneepon, Buariao. (2015, March 4). Lanna Dance Artist. Interview.
- Sutthiyothin, Nattawat. (2013). *Successful cultural inheritance*. Retrieved December 20, 2014 from <http://nattawats.blogspot.com/2013/04/cultural-inheritance.html> (in Thai).
- Thavornlak, Aeungfah. (2012). *Preservation of folk art performance Karen "Ram Tong", Si Sawat district, Kanchanaburi Province*. Kanchanaburi : Kanchanaburi Provincial Culture Office. (in Thai).